

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 13.10.1971, sp. zn. 2 Cz 57/71, ECLI:CZ:NS:1971:2.CZ.57.1971.1

Číslo: 23/1972

Právní věta: Vlastníci a uživatelé pozemků zahrnutých do hospodářsko-technických úprav pozemků v zmysle ustanovení vládného nariadenia č. 47/1955 Zb., ktorí nepodali proti navrhnutým úpravám v projekte pozemkových úprav pripomienky na obhájenie svojich záujmov (§ 12 ods. 2 vládného nariadenia č. 47/1955 Zb.) alebo ich pripomienkam nebolo vyhovené (§ 12 ods. 4 citovaného vládného nariadenia), nemôžu už uplatňovať v súdnom konaní nároky týkajúce sa užívania ich pozemkov, ktorého boli pozbavení prevedením pozemkových úprav a pridelením týchto pozemkov do náhradného užívania (§ 9 vládného nariadenia č. 47/1955 Zb.), a to ani proti náhradným užívateľom ani proti jednotnému roľníckemu družstvu, v ktorom boli tieto pozemky združené na spoločné družstevné hospodárenie.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 13.10.1971

Spisová značka: 2 Cz 57/71

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Půda zemědělská, Úpravy pozemků, Vlastnické právo

Předpisy: 47/1955 Sb. § 9

§ 11

§ 12

§ 120

§ 132

§ 14

§ 220 40/1964 Sb. § 337

§ 24

§ 26 99/1963 Sb. § 6

§ 498

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 23/1972 sb. rozh.

Vlastníci a uživatelé pozemků zahrnutých do hospodářsko-technických úprav pozemků v zmysle ustanovení vládného nariadenia č. 47/1955 Zb., ktorí nepodali proti navrhnutým úpravám v projekte

pozemkových úprav pripomienky na obhájenie svojich záujmov (§ 12 ods. 2 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb.) alebo ich pripomienkam nebolo vyhovené (§ 12 ods. 4 citovaného vládneho nariadenia), nemôžu už uplatňovať v súdnom konaní nároky týkajúce sa užívania ich pozemkov, ktorého boli pozbavení prevedením pozemkových úprav a pridelením týchto pozemkov do náhradného užívania (§ 9 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb.), a to ani proti náhradným užívateľom ani proti jednotnému roľníckemu družstvu, v ktorom boli tieto pozemky združené na spoločné družstevné hospodárenie.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 13. 10. 1971, [2 Cz 57/71](#))

Žalobkyňa sa domáhala proti žalovanému JRD náhrady škody na tom základe, že žalované družstvo v roku 1962 neoprávnene vzalo úrodu kukurice z pozemku, ktorý jej bol údajne daný do užívania ako náhradný pozemok pri vykonávaní hospodársko-technickej úpravy pozemkov v obci, že žalované družstvo jej bránilo v užívaní tohto pozemku aj v rokoch 1963 a 1964 a tak jej spôsobilo škodu v sume 3200 Kčs ročne, teda celkom škodu v sume 9600 Kčs. V priebehu konania vyšlo najavo, že žalobkyňa nie je vlastníčkou ani spoluvlastníčkou pozemku parc. č. 796/2 v B., ktorý pred vykonaním hospodársko-technickej úpravy pozemkov v obci užívala a ktorý bol v rámci tejto úpravy pridelený žalovanému družstvu, ale že spoluvlastníkom tohto pozemku v jednej tretine je jej manžel. Preto súd prvého stupňa na návrh žalobkyne pripustil, aby Š. O. ako ďalší žalobca vstúpil do konania.

Žalované JRD navrhlo zamietnutie žaloby namietajúc, že pozemok, na ktorom žalobkyňa v roku 1962 zasiala kukuricu, nebol žalobkyni v rámci hospodársko-technickej úpravy pozemkov ako náhradný pozemok pridelený, a že žalované družstvo tento pozemok právom obhospodaruje. Preto vraj žalované družstvo viackrát žalobkyňu vyzvalo, aby pozemok neobrábala, žalobkyňa však napriek tomu v roku 1962 vykopala sadbu, ktorú žalované družstvo na tomto pozemku vysádzalo, a zasiala na pozemku kukuricu. Túto kukuricu potom žalované družstvo vzalo na siláž.

Okresný súd v Nových Zámkoch zaviazal žalované družstvo zaplatiť žalobcom 9380,50 Kčs s prísl. Vychádzal v podstate z toho, že žalobcami uvádzaný pozemok im poskytol administratívny orgán, ktorý hospodársko-technickú úpravu pozemkov vykonal, a preto žalované družstvo nemohlo tento pozemok žalobcom odňať. Keď tak učinilo, zodpovedá za náhradu vzniklej škody, výška ktorej bola určená podľa znaleckých posudkov.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovaného JRD rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalované družstvo zaviazal zaplatiť žalobcom sumu 7774 Kčs s prísl. a vo zvyšku žalobu zamietol s tým, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania; rozsudok súdu prvého stupňa ohľadom trov konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

O trovách konania potom rozhodol Okresný súd v Nových Zámkoch tak, že uznesením z 3. 2. 1970 zaviazal žalované družstvo zaplatiť žalobcom sumu 1120 Kčs a žalobcov zaviazal zaplatiť súdu súdny poplatok v sume 150 Kčs. Na odvolanie žalovaného družstva Krajský súd v Bratislave toto uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil.

Súd druhého stupňa vo svojom rozsudku vo veci samej vychádzal z toho, že sporná poľnohospodárska pôda bola žalobcom v roku 1960 pridelená, a preto žalobci boli jej oprávnenými držiteľmi. Ak za tohto stavu žalované družstvo vzalo z pozemku kukuricu na siláž, dopustilo sa podľa názoru súdu druhého stupňa protiprávneho zásahu do oprávnenej držby žalobcov, a preto zodpovedá za takto vzniklú škodu. Pri ustálení výšky škody vychádzal krajský súd z toho, že výmera pozemku bola 0,42 ha, že priemerná cena kukurice na trhu v rokoch 1962 až 1964 bola 300 Kčs za 100 kg, a ďalej z toho, že z ceny kukurice treba odpočítať vynaložené náklady, ktoré podľa znalca predstavujú sumu 1865 Kčs.

Najvyšší súd SSR rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, tak, že uvedenými rozsudkami súdov obidvoch stupňov bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Podľa ustanovenia § 24 ods. 2 zákona č. 49/1959 Zb. o jednotných roľníckych družstvách náleží družstvu právo družstevného užívania k pozemkom združeným k spoločnému hospodáreniu ako aj k pozemkom, ktoré za ne pri prevedenej hospodársko-technickej úprave pozemkov boli dané do náhradného užívania.

Ak bola v roku 1959 v obci B. vykonávaná hospodársko-technická úprava pozemkov, bolo pre posúdenie konania žalovaného družstva rozhodujúce, akým právnym aktom a ako boli upravené právne vzťahy ohľadne sporného pozemku. Z prevedeného dokazovania je zrejmé, že pozemok parc. č. 796/2 v B., ktorého bol žalobca Š. O. spoluvlastníkom v jednej tretine, pripadol do honov žalovaného družstva.

Podľa ustanovenia § 9 ods. 1 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb. o opatreniach v odbore hospodársko-technických úprav pozemkov, vlastníkom, ktorí vykonaním pozemkových úprav stratili užívanie svojich pozemkov, mali byť pridelené do užívania náhradné pozemky, a to z pôdy, ktorá zvyšuje po určení pôdneho fondu družstva.

Výmera pôdy jednotného roľníckeho družstva je v podstate súčtom výmery pôdy združenej členmi družstva, štátnej pôdy danej družstvu do trvalého užívania a pôdy, ktorú družstvo získalo podľa vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby. Na túto výmeru pôdy príslušná projektová organizácia vyhotoví geometrický projekt, podľa ktorého určí, kde v katastri obce budú hony družstva vrátane záhumienkovej pôdy, ktorá je súčasťou pôdneho fondu.

V súčinnosti s komisiou pre pozemkové úpravy sa tieto zvyšné pozemky rozdelia medzi občanov, ktorí majú právo pôdu užívať buď preto, že sú vlastníkami a nestali sa členmi družstva a ich pôda nebola prikázaná do užívania družstva ani podľa vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb., alebo preto, že sú užívateľmi pôdy podľa ustanovenia § 11 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb.

Celý projekt pozemkových úprav po jeho preskúmaní odborom poľnohospodárstva príslušného okresného národného výboru vyloží miestny národný výbor na čas 8 dní na verejné nahliadnutie (§ 12 ods. 1 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb.). Proti navrhovaným pozemkovým úpravám sú vlastníci a užívatelia pozemkov pojatých do pozemkových úprav oprávnení podať do 15 dní od vyloženia pripomienky, o ktorých v rámci schvaľovania projektu ako celku rozhoduje odbor poľnohospodárstva príslušného okresného národného výboru. Jeho rozhodnutie sa vyhlási v obci pozemkových úprav a projekt sa vyloží na čas 15 dní na verejné nahliadnutie. Proti rozhodnutiu odboru poľnohospodárstva príslušného okresného národného výboru sa môžu osoby, ktorých pripomienkam sa nevyhovelo, v tej istej lehote odvolať na príslušný krajský národný výbor; rozhodnutie krajského národného výboru je konečné (ustanovenie § 12 ods. 2 až ods. 4 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb.).

Súčasťou projektu pozemkových úprav v obci B. bol aj 28. 11. 1959 vyhotovený tzv. Výkaz držby a užívania pozemkov po HTÚP súkromým sektorom, v ktorom sa však žalobcovia nenachádzajú. Preto zistenia v rozsudkoch súdov prvého i druhého stupňa v prejednávanej veci, že žalobcom bol v rámci hospodársko-technickej úpravy pozemkov v obci B. sporný pozemok pridelený ako náhradný (§ 9 ods. 1 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb.), nezodpovedajú skutočnosti.

Keď je rozhodnutie o hospodársko-technickej úprave pozemkov právoplatné, majú užívatelia pozemkov právo a povinnosť pozemky podľa projektu pozemkových úprav užívať. Podľa ustanovenia §

24 ods. 3 zákona č. 49/1959 Zb. právo družstevného užívania pozemkov oprávňuje družstvo užívať pozemok v rovnakom rozsahu, v akom by prislúchalo vlastníkovi, a preto mu patrí všetko, čo sa na pozemku urodí. Bez toho, že by došlo k zmene pozemkových úprav podľa ustanovenia § 14 vládneho nariadenia č. 47/1955 Zb. (porovn. ustanovenie § 26 vyhlášky č. 27/1958 Ú. v.), družstvo sa nemôže zrieknuť práva užívania pozemkov vyplývajúceho z hospodársko-technickej úpravy pôdy a nikto nemá právo do tohto užívania družstva svojvoľne zasahovať.

Z toho všetkého vyplýva, že družstvo nie je vôbec v právnom pomere voči osobám, ktoré sa cítia byť hospodársko-technickou úpravou pôdy dotknuté, a nie je prirodzene oprávnené ani povolané naprávať prípadné nedostatky tejto úpravy.

Pokiaľ žalované družstvo v roku 1960 a 1961 trpelo žalobcom užívanie sporného pozemku nevznikol tým žalobcom právny nárok na užívanie pôdy. Keď žalované družstvo na jar 1962 vo svojom hone na pozemku č. 37 o výmere 28,12 ha zasialo mohér, konalo tak právom, pretože k tomuto pozemku malo právo družstevného užívania. Keď potom žalobkyňa V. O. časť tohto pozemku o výmere 0,42 ha zasiala kukuricou, konala protiprávne, pretože právo družstevného užívania tohto pozemku nezaniklo. Pri výkone tohto práva žalované družstvo napokon s ohľadom na ustanovenie § 24 ods. 3, veta druhá, zákona č. 49/1959 Zb. oprávnene pokosilo žalobkyňou zasiatu kukuricu, ktorá sa urodila na pozemku v družstevnom užívaní a preto patrila družstvu.

Preto súdy obidvoch stupňov porušili svojimi rozhodnutiami zákon v ustanoveniach § 24 ods. 3 zákona č. 49/1959 Zb., § 498 O. z. a § 337 zákona č. 141/1950 Zb., ako aj v ustanoveniach § 6, § 120 ods. 1 a § 132 O. s. p. (súd druhého stupňa aj v ustanovení § 220 ods. 2 O. s. p.).

Keďže uznesenia súdov obidvoch stupňov, ktorými sa rozhodovalo o trovách prvostupňového konania, vychádzali z rozhodnutí o veci, ktoré boli pre porušenie zákona zrušené, bolo potrebné zrušiť aj tieto rozhodnutia.